

บทความวิจัย

รูปแบบการตะวะฮฺเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้อง ในชุมชนมุสลิม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รอมฎัน หะสาเมาะ¹ อีสมะแอ กาเต๊ะ²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, จังหวัดปัตตานี
² ดร.(อิสลามศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, จังหวัดปัตตานี

อีเมลผู้แต่งหลัก : dhonhm@gmail.com เบอร์โทร : 090 986 2055

วันที่รับ : 02 กุมภาพันธ์ 2567 วันที่รับแก้ไข : 21 เมษายน 2567 วันที่ตอบรับ : 25 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการตะวะฮฺเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview : IDI) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) กับนักวิชาการด้านศาสนา กรรมการมัสยิด สัปบุรุษ ครูสอนศาสนา กลุ่มนักเผยแพร่อิสลาม (ตะวะฮฺ) และประชาชนทั่วไป จำนวนรวมทั้งสิ้น 20 คน เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการตะวะฮฺเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถดำเนินการได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การตะวะฮฺด้วยคุณะฮฺและการจัดละหมาดวันศุกร์ 2) การตะวะฮฺด้วยการจัดการสอนภาคีฟรฎุฮ์ 3) การตะวะฮฺด้วยการจัดมัจลิสอิลมีย์และการเรียนการสอนตามบ้านของผู้รู้ และ 4) การตะวะฮฺด้วยการจัดการสอนแบบปอเนาะตะห์ฟีซอัลกุรอาน

คำสำคัญ : รูปแบบการตะวะฮฺ, การเปลี่ยนแปลงแนวคิด, แนวคิดที่บิดเบือน, หลักการอิสลาม

RESEARCH

A form of da'wah for converting distorted ideas to correct Islamic principles in the Muslim community. Koh Samui District Surat Thani Province

Romdan Hasamoh¹ Isma-ie katih²

¹ Ph.D. Candidate. Islamic Studies. Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus Ch.Pattani

² Asst. Prof. Dr. Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkhla University, Pattani Campus Ch.Pattani

Corresponding Author, Email : dhonhm@gmail.com **Tel :** 090 986 2055

Received : February 2, 2024 **Revised :** April 21, 2024 **Accepted :** June 25, 2024

Abstract

The purpose of this research article is to study the model of da'wah for changing distorted ideas to correct Islamic principles in the Muslim community at Koh Samui District Surat Thani Province. Using qualitative research methods. Data were collected from documents, In-depth Interview (IDI) and Focus Group Discussion (FGD) with religious scholars Mosque committee members, laypeople, religious teachers, groups of Islamic propagators (Da'wah), and the general public. A total of 20 people were included to answer the research objectives.

The research results found that A form of da'wah for converting distorted ideas to correct Islamic ideas in the Muslim community at Koh Samui District Surat Thani Province It can be carried out in 4 forms: 1) Da'wah with Khutbah and Friday prayers 2) Da'wah with Fardhu'ain teaching 3) Da'wah. by organizing majlis ilmiy and teaching in the homes of the learned, and 4) doing da'wah by organizing teaching in the Tahgiz Qur'an style. (Memorizing the Quran)

Keywords : Format of Da'wah, concept change, distorted concept, Islamic principles,

บทนำ

หลักการศรัทธาที่ถูกต้อง คือ เสาหลักสำคัญที่สุดในอิสลาม และถือเป็นรากฐานแห่งความดีงามทั้งหลาย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَحْدَهُ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ
عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾ 110 ๕

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด “แท้จริง ฉันเป็นเพียงสามัญชนคนหนึ่งเพียงพวกท่าน มีวะฮีย์แก่ฉันว่าแท้จริง พระเจ้าของพวกท่านนั้นคือพระเจ้าองค์เดียว ดังนั้นผู้ใดหวังที่จะพบพระเจ้าเป็นเจ้าของเขา ก็ให้เขาประกอบการทำงานที่ดี และอย่างตั้งผู้ใดเป็นภาคีในการเคารพภักดีต่อพระเจ้าเป็นเจ้าของเขาเลย” (อัลกะฮฟี : 110)

จากอายะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสั่งแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อกล่าวต่อบรรดามุชริกีน (พวกตั้งภาคี) ว่าท่านเองเป็นเพียงมนุษย์คนหนึ่ง และมีอาจยังรู้สิ่งลับในเรื่องราวในครั้งอดีตอย่างถูกถ้วนได้ หากมันมิใช่เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ทรงเปิดเผยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นแก่ท่าน และแท้จริงพระเจ้าที่ท่านได้เรียกร้องพวกเขาเคารพนั้น คือ พระเจ้าผู้ทรงมีหนึ่งเดียวเท่านั้น หากผู้ใดหวังที่จะได้พบพระองค์ หรือหวังรางวัลหรือการตอบแทนที่ดี ก็จงประกอบแต่การทำงานที่ดี นั่นคือปฏิบัติการทำงานที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของพระองค์ และอย่าตั้งสิ่งใดเป็นภาคี แต่พึงมุ่งหวังในความยินดีของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น (Ibn Kathīr, 1999 : 5/205)

การทำงานที่ดีในอายะฮ์ข้างต้นจึงหมายถึง การงานที่สอดคล้องตามบทบัญญัติ ของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสิ่งที่เป็นวาญิบ (จำเป็นให้ปฏิบัติ) และ มุสตะฮับ (ส่งเสริมให้ปฏิบัติ) ผู้ศรัทธาจึงไม่ตั้งสิ่งใดเป็นภาคีร่วมกับพระองค์ โดยเฉพาะในเรื่องอิบาเดฮ์ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการขาดความบริสุทธิ์ใจ การปฏิบัติเพียงเพื่อสหายตาของผู้คน แต่พระองค์ได้เตือนให้เรียกร้องสู่การปฏิบัติความดีงามด้วยความบริสุทธิ์ใจ และนำแบบอย่างของท่านมาปฏิบัติตาม เช่นนี้เองจึงได้รับสิ่งที่มุ่งหวังหรือสิ่งต้องการ ส่วนการปฏิบัติบนพื้นฐานอื่นทั้งหมดล้วนนำสู่ความขาดทุนทั้งโลกนี้และโลกหน้าและจะมิได้ความใกล้ชิดและความยินดีจากพระองค์ (al-Sa‘diy, 2002 : 567) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการน้อมนำคำสั่งของท่านเราะฮูล ﷺ นำแนวทางอันถูกต้องของบรรพชนอิสลามมาปรับใช้ และออกห่างจากการงานที่เป็นอุตริกรรมทางศาสนา ดังที่ท่านเราะฮูล ﷺ ได้เคยกล่าวว่า

)) لَوْ كَانَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا هُمْ فِيهَا شَاكِرِينَ ﴿١٠٠﴾ (100 : 100) (100 : 100)

ความว่า “อนึ่งพึงทราบเถิดว่า แท้จริงถ้อยคำที่ดีที่สุดคือคัมภีร์ของอัลลอฮ์ ﷻ และทางนำที่ดีที่สุดคือทางนำของมุฮัมมัด ﷺ ส่วนการงานที่เลวร้ายคือสิ่งที่ถูกอุตริขึ้นมาใหม่ของมัน และทุกอุตริกรรม (บิดอะฮ์) นั้นเป็นความหลงผิด”(บันทึกโดย Muslim, 1991: 867)

ศาสนกิจที่บิดเบือนจากหลักการอิสลามที่ถูกต้อง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเชิญชวนและเรียกร้องสู่การรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ อย่างถูกต้อง และห้ามปรามกันจากการตั้งภาคี ห้ามปรามในเรื่องการยึดติดกับมิตรสหายและการเลียนแบบ เพื่อให้ผู้ศรัทธาได้กลับสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้อง ปฏิบัติตามและตัดสินด้วยบทบัญญัติที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ และศาสนทูตของพระองค์ โดยไม่หลงเชื่อกับคำบอกเล่าของบุคคลใดจนกว่าจะพิสูจน์ให้ชัดเจนเสียก่อน สอดคล้องกับความเห็นที่ว่า การปฏิบัติอิบาดะฮ์ต้องเป็นไปตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดหรือบัญญัติแก่ปวงบ่าวให้ปฏิบัติและใช้ เพื่อเป็นการเข้าใกล้พระองค์ หลักมูลฐานเดิมของศาสนา คือ การห้ามกำหนดสิ่งใดขึ้นมา เพราะบทบัญญัติได้ถูกสงวนไว้เฉพาะพระองค์และศาสนทูตของพระองค์เท่านั้น (al-Sa'diy, 2002: 874)

ผู้วิจัยในฐานะผู้ทำหน้าที่นำเสนอคำสอนอิสลามในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จึงเห็นความจำเป็นว่า การศึกษาพัฒนาการของแนวคิดที่บิดเบือนที่นำไปสู่การปฏิบัติอิบาดะฮ์ของชุมชนมุสลิมในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะเป็นการนำเสนอในสิ่งที่คาดหวังว่าจะช่วยให้สังคมมุสลิมเกิดความตระหนักรู้และกระตุ้นเตือนผู้ที่หลงผิดปรับตัวเข้าสู่แนวทางอิสลามที่ถูกต้อง เนื่องจากความสำเร็จในโลกนี้และโลกหน้า (วันอาคิเราะฮ์) จะไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากขาดความเข้าใจถึงต้นเหตุที่ทำให้ความศรัทธานั้นมัวหมอง โดยเฉพาะชุมชนมุสลิมในอำเภอเกาะสมุย ซึ่งตั้งอยู่ตอนกลางของอ่าวไทย ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี นับเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และความเชื่อ ส่งผลให้มีการสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมที่บิดเบือนต่อหลักคำสอนอิสลาม รวมถึงมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการปฏิบัติของสังคมมุสลิมในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าบางพิธีกรรมจะเลือนหายไปบ้างก็ตาม เช่น พิธีกรรมการทำบุญเรือ พิธีกรรมการเกิด (โตะปีแด) พิธีกรรมตะกรุด พิธีกรรมอิซกีโบร์ - อารอเวาะห์ และพิธีกรรมการเผ่ากูโบร์ (สุสาน) เป็นต้น (สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2565)

การศึกษาครั้งนี้ จึงถือได้ว่าเป็นการเรียกร้องให้มุสลิมในพื้นที่เห็นความสำคัญต่อหลักศรัทธาและศาสนบัญญัติ เพื่อเชิญชวนให้เกิดการยึดมั่นศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ อย่างมั่นคง และห้ามปรามกันให้ระวังความแตกแยก รวมถึงการปฏิบัติตามอารมณ์หรือแนวทางที่เบี่ยงเบนจากหลักการอิสลามที่ถูกต้อง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۚ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١١٣﴾ فِي ١ ظ 103 :

ความว่า “และพวกเจ้าจงยึดสายเชือก (พันธะสัญญา) ของอัลลอฮ์ ﷻ โดยพร้อมกันทั้งหมดและจงอย่าแตกแยกกันและจรรำลึกถึงความเมตตาของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มีแต่พวกเจ้าขณะที่พวกเจ้าเป็นศัตรูกัน แล้วพระองค์ได้ทรงให้สนิทสนมกันระหว่าง หัวใจของพวกเจ้า แล้วพวกเจ้าก็กลายเป็นพี่น้องกันด้วย ความเมตตาของ พระองค์ และพวกเจ้าเคยปรากฏอยู่บนปากหลุมแห่งไฟนรก แล้วพระองค์ ก็ทรงช่วยพวกเจ้าให้พ้นจากปากหลุมแห่งนรกนั้น ในทำนองนั้นแหละ อัลลอฮ์ ﷻ จะ

ทรงแจกแจงแก่พวกเจ้าซึ่งบรรดาโองการของพระองค์เพื่อว่า พวกเจ้าจะได้รับแนวทางอันถูกต้อง” (อาลิอิมรอน : 103)

“สายเชือกของอัลลอฮ์ ﷻ” ในที่นี้ หมายถึงพันธสัญญา คือการยึดมั่นในสัญญาและ หน้าที่ และบ้างก็กล่าวว่าสายเชือกของอัลลอฮ์ ﷻ หมายถึงอัลกุรอาน” (Ibn Kathīr, 1999 : 2/89) และได้ตรัสอีกว่า

﴿ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسَبَّحَنَ لِلَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

108 ๕

ความว่า “จงกล่าวเถิด (โอ้มุฮัมมัดว่า) นี่คือนำทางของฉัน ฉันเรียกร้อง ไปสู่อัลลอฮ์ ﷻ อย่างประจักษ์แจ้งทั้งตัวฉันและผู้ปฏิบัติตามฉัน และมหาบิรุตแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ฉันมิได้อยู่ในหมู่ตั้งภาคี”(ยูสุฟ :108)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการตะวะฮฺเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษารูปแบบการตะวะฮฺเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่แนวคิดอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview : IDI) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) กับนักวิชาการด้านศาสนา 3 คน กรรมการมัสยิด 3 คน สัปบุรุษ 3 คน ครูสอนศาสนา 3 คน กลุ่มนักเผยแพร่อิสลาม (ตะวะฮฺ) 3 คน และประชาชนทั่วไป 5 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 20 คน เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ในระดับจุลภาค ด้วยวิธีการวิเคราะห์คำหลักเพื่อจัดกลุ่มคำ (Domain Analysis) ดังที่เอ็อมพร หลินเจริญ (2555: 18-19) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์คำหลัก เป็นการจำแนกจัดกลุ่มคำชุดหนึ่งให้อยู่ร่วมกัน หรืออยู่ภายใต้คำอีกชุดหนึ่ง โดยอาศัยความสัมพันธ์บางอย่างของคำแต่ละคำ และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบตารางวิเคราะห์คำหลักจำแนกตามประเด็นข้อคำถาม

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

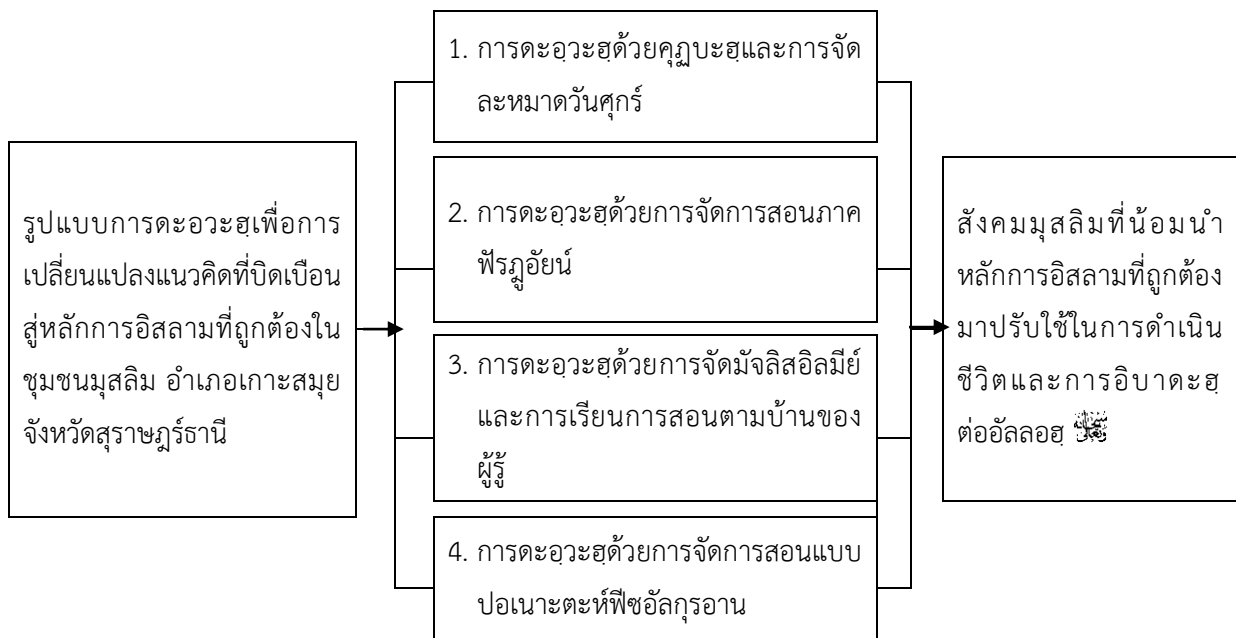
ผู้วิจัยมีการปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เช่น ชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูลโดยก่อนการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์ รวมถึงแจ้งการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบ และภายหลังการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจสอบสิ่งที่ผู้วิจัยบันทึกทุกครั้งโดยกระบวนการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเป็นเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัย และขอผู้ให้ข้อมูลลงชื่อยอมรับ รวมทั้งเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบที่มีความเหมาะสมในการตะอวะฮ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีความสอดคล้องกับบริบทสังคมมุสลิม ปรากฏผลการวิจัย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบการตะอวะฮ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากภาพแผนภูมิที่ 1 อธิบายได้ว่า รูปแบบที่มีความเหมาะสมในการตะอวะฮ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและจากการศึกษาภาคสนามในครั้งนี้ มี 4 รูปแบบ ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทสังคมมุสลิม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นรูปแบบที่สามารถส่งเสริมให้สังคัมมุสลิมในอำเภอกะสมุย เห็นถึงความสำคัญในเรื่องการน้อมนำหลักการอิสลามที่ถูกต้องมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการอิบาดะฮ์ โดยผลการวิจัยและการอภิปรายผล ทั้ง 4 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการตะอวะฮ์ด้วยคุณุบะฮ์และการจัดละหมาดวันศุกร์ ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการเผยแพร่ตะอวะฮ์ด้วยวาจา คือ คุณุบะฮ์วันศุกร์ ซึ่งมีผลลัพธ์ต่อสังคัมมุสลิม และผู้เข้าร่วมละหมาดจำนวนมากในเวลาอันจำกัด ผู้นำเสนอคุณุบะฮ์ จะต้องมีการวางแผนเพื่อให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการฟังมากที่สุด ให้ความรู้และปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้ฟังสามารถนำไปพัฒนาชุมชนและสังคมตามหลักคำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอาน และฮัสนุนะฮ์

เพื่อให้เกิดคุณธรรมในชีวิต มีการสรรหาผู้รู้หรือนักวิชาการเฉพาะด้านนำเสนอหลักการอิสลามที่สอดคล้องกับสถานการณ์ สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลว่า การนำเสนอคุณบะฮฺ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการเรียนรู้ศาสนาอิสลามมากขึ้นในสังคมมุสลิม อำเภอเกาะสมุย และเพื่อให้สามารถนำความรู้อิสลามเบื้องต้นไปปฏิบัติท่ามกลางกระแสความเจริญของวัตถุนิยมที่มีอยู่ที่เกาะสมุยจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2565) ซึ่งการเรียกร้องเชิญชวนสู่ความดีและห้ามปรามกันจากความชั่วร้ายนั้น ถือเป็นภาระตามแบบอย่างของท่านเราะฮูล ﷺ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งอัลกุรอาน ความว่า “และผู้ใดเล้าจะมีศาสนาดียิ่งไปกว่าผู้ที่มอบใบหน้าของเขาให้แก่อัลลอฮ์ ﷻ และขณะเดียวกันเขาก็เป็นผู้กระทำดี และปฏิบัติตามแนวทางของอิบรอฮีมอย่างบริสุทธิ์” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 125 สุเราะฮ์อันนิสาอ์) และจะต้องใช้รูปแบบการเชิญชวนที่ควบคู่ระหว่างการตักเตือน (สนับสนุนให้กระทำความดี) และการตักเตือน (ส่าทบให้ระงับการประพฤติชั่ว) ดังที่มีระบุในอัลกุรอานไว้ ความว่า “บางทีเมื่อมีคำแนะนำ (ฮิดายะฮ์) จากข้ามายังพวกเจ้าแล้ว ผู้ใดปฏิบัติตามคำแนะนำ (ฮิดายะฮ์) ของข้า เขาก็จะไม่หลงผิด และจะไม่ได้รับความลำบาก และผู้ใดผินหลังจากการรำลึกถึงข้า แท้จริงสำหรับเขา คือ การมีชีวิตอยู่อย่างคับแคบ และเราจะให้เขาพินาศในวันกิยามะฮ์ในสภาพของคนที่ตาบอด” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 123-124 สุเราะฮ์ฮุกฮูฮ์)

2) รูปแบบการตะวะฮ์ฮ์ด้วยการจัดการเรียนการสอนอิสลามขั้นพื้นฐาน คือ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) หรือภาคีฟรฎูฮ์ฮ์ เป็นสถาบันการศึกษา เกิดขึ้นด้วย ความสำนึกในหน้าที่ตามหลักการของศาสนาอิสลามในชุมชนมุสลิม เป็นความต้องการของชุมชนที่จะให้เป็นสถานที่อบรมเยาวชนในชุมชนหรือในหมู่บ้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ภาคีฟรฎูฮ์ฮ์ (พื้นฐานศาสนาอิสลาม) แก่เยาวชนอายุระหว่าง 6-12 ปี ซึ่งเป็นเสมือนการศึกษาภาคบังคับ ที่เป็นหน้าที่ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองในการที่จะให้การศึกษหรือสนับสนุนบุตรหลานหรือผู้ที่อยู่ในปกครองได้ศึกษา ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) รูปแบบการตะวะฮ์ฮ์ฮ์ฮ์ฮ์ สอดคล้องกับความเห็นที่กล่าวว่า แนวคิดที่บิดาเบือนจะเริ่มหมดไปเมื่อเริ่มมีการสอนศาสนาและจริยธรรม โดยผู้สอนที่เดินทางมาจากปัตตานี ทำให้ชาวบ้านหรือผู้ปกครองเริ่มมีการส่งเรียนศาสนามากขึ้นและเข้าใจศาสนามากขึ้น (สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2565) โดยการศึกษาอิสลามที่ถูกต้องจะช่วยป้องกันแนวคิดที่บิดาเบือนและนำผู้ศรัทธาสู่การศึกษาแหล่งอ้างอิงอิสลามที่ถูกต้องได้ สอดคล้องกับความเห็นของ al-Shāfi'iy กล่าวว่า (2001 : 3) แหล่งอ้างอิงสำคัญของอิสลามในเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อ (อะกีดะฮ์) หลักการปฏิบัติหรืออิบาดะฮ์ต่าง ๆ ล้วนอาศัยแหล่งอ้างอิงหลักแหล่ง คือ อัลกุรอาน และอัซซุนนะฮ์ และที่สำคัญ คือ อิบาดะฮ์ต่าง ๆ ถือเป็นหลักการประเภทเตกกีฟยะฮ์ คือไม่อนุญาตปฏิบัติกรใด ๆ ที่ก้าวล่วงไป (จากที่ศาสนากำหนดไว้แต่เดิม) ทั้งในแง่เวลา สถานที่ หรือชนิดของอิบาดะฮ์นั้น ๆ เว้นแต่ให้ยึดเอาคำสั่งของศาสนาเป็นข้อยุติ หากผู้ใดอุทธรณ์สิ่งหนึ่งขึ้นมาในเรื่องราวเกี่ยวกับอิบาดะฮ์ทั้งในแง่เวลา สถานที่ หรือชนิดของมันซึ่งศาสนามีได้ใช้ไว้ สิ่งนั้นย่อมถือเป็นบิดอะฮ์” (al-Fawzān,1998 : 13/16)

3) รูปแบบการตะวะฮ์ฮ์ฮ์ฮ์ฮ์ด้วยการจัดมััจลิสฮิลมีฮ์และการเรียนการสอนตามบ้านของผู้รู้ เป็นการจัดการเรียนการสอนของชาวมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้อีกรูปแบบการศึกษาที่มีความน่าสนใจน่าศึกษา ซึ่งโดย

ส่วนมาก ผู้เรียนจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุโดยมีโต๊ะครูหรืออิหม่ามผู้รู้ด้านศาสนาทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน โดยเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่มักจะเป็นช่วงเวลากลางคืน ระหว่างเวลาการละหมาดมัฆริบในช่วงค่ำ กักับการละหมาดอิซา หรืออาจเป็นการเรียนการสอนในเวลากลางวันใช้เวลา 2-3 ชั่วโมงตามมัสยิด หรือตามบ้านของผู้รู้ในชุมชน หรือมัสยิดประจำจังหวัด สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลว่า ในอำเภอเกาะสมุย มีการอบรมและมีการสอนศาสนาทุกวันศุกร์และวันอังคาร เพื่อให้มีความรู้เบื้องต้นของอิสลาม และก็สามารถที่จะนำไปปฏิบัติให้ตัวเองอย่างเคร่งครัดในศาสนาและก็สามารถยืนหยัดกับศาสนาอิสลามท่ามกลางกระแสความเจริญของวัตถุนิยมที่มีอยู่ที่เกาะสมุยจนกระทั่งปัจจุบัน (สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2565) และถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านผู้รู้ศาสนา ป้องกันการลอกเลียนแบบอย่างไม่ลืมหูลืมตา โดยเฉพาะการปฏิบัติอิบาดะฮ์นั้น จะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่มิระบอบอยู่ในบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงสั่งใช้และแนะนำแนวทางแก่ท่านเราะสูล ﷺ เป็นผู้นำมาเผยแผ่ให้กับมวลมนุษยชาติเท่านั้น แต่หากมีการนำแนวทางอื่นมาปฏิบัตินอกเหนือจากหลักการอิสลามแล้ว การงานเหล่านั้นย่อมถูกปฏิเสธและไม่เป็นที่ยอมรับจากพระองค์ (Ibn Taimīyah, 1995: 26/26) เพราะทุกการงานที่ไม่ตามแบบอย่าง แน่นนอนย่อมมีแต่จะทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นยิ่งห่างไกลจากอัลลอฮ์ ﷻ เพราะแท้จริงพระองค์พึงได้รับการเคารพภักดี (อิบาดะฮ์) ตามที่พระองค์สั่งใช้เท่านั้น มิใช่ตามความคิดหรืออารมณ์ (ของมนุษย์)” (Ibn al-Qayyim, 1969: 1/96)

4) รูปแบบการตะอวะฮ์ด้วยการจัดการสอนแบบปอเนาะตะหะฟีซอัลกุรอาน (ท่องจำคัมภีร์อัลกุรอาน) คือ การเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้อ่านถูกต้องตามหลักการอ่านออกเสียงภาษาอาหรับ และสอนให้นักเรียนท่องจำตัวบทอัลกุรอาน โดยรูปแบบการเผยแผ่อิสลามของญามาอะฮ์ตบลิซ ซึ่งเป็นองค์กรแห่งการเผยแผ่อิสลามที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศอินเดียเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคมมุสลิมจำนวนมาก ส่งเสริมการท่องจำอัลกุรอาน มีหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับของมุสลิม จึงได้มีการนำระบบดังกล่าวมาใช้ในการสอนบุตรให้มี การท่องจำอัลกุรอาน โดยในช่วงเริ่มต้นได้ใช้บ้านของโต๊ะครูสอนอัลกุรอาน แล้วขยายไปสอนที่มัสยิด และพัฒนาเป็นโรงเรียน จนกระทั่ง พ.ศ. 2547 มีการจดทะเบียนปอเนาะในจังหวัดภาคใต้ และได้กำหนดประเภทชื่อว่า “สถาบันศึกษาปอเนาะ” และได้กำหนดให้มีสถาบันศึกษาปอเนาะตะหะฟีซอัลกุรอาน โดยจัดการเรียนการสอนก็มาร่วมด้วย ถือเป็นรูปแบบการตะอวะฮ์ซึ่งสังคมมุสลิมในอำเภอเกาะสมุยให้การยอมรับ เนื่องจากการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนอัลกุรอาน คือ หัวใจสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกสู่ความสนใจและการยอมรับความเข้าใจอิสลามที่ถูกต้อง รวมถึงเป็นการสร้างความรักความผูกพันกับแหล่งอ้างอิงที่สำคัญที่สุดในหลักคำสอนของอิสลามให้แก่คนในชุมชน สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า ความหวังของชุมชนอิสลามบนเกาะสมุยในการกลับมาฟื้นฟูอิสลามต่อในอนาคต คือ การเปิดศูนย์อบรมแก่มุอัลลัฟ (ผู้เข้าอิสลามใหม่) และโรงเรียนสอนท่องจำอัลกุรอาน ซึ่งในปัจจุบันก็มีเด็กที่จบตะหะฟีซในหมู่บ้านประมาณ 2-3 คนแล้ว และหวังว่าจะได้กลับมาฟื้นฟูอิสลามในอนาคต ซึ่งมีแผนว่าจะสร้างสถาบันการสอนท่องจำอัลกุรอานในเร็วๆ นี้ (สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2565) รูปแบบดังกล่าว จึงถือเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกันในเรื่องการปฏิบัติตามคำสั่งของท่านเราะสูล ﷺ ซึ่งท่านได้เคยสั่งเสียไว้ ความว่า “ฉันได้ทิ้งไว้

สำหรับพวกท่าน 2 ประการ ซึ่งหากพวกท่านยึดมั่นไว้ให้มั่นแล้ว จะไม่หลงทาง คือ คัมภีร์ของอัลลอฮ์ (อัลกุรอาน) และแบบฉบับศาสนทูตของพระองค์ (อัลหะดีษ)” (บันทึกโดย Malik bin Anas, 1996: 3338)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า มุสลิมเกาะสมุย หรือเดิมคือกลุ่มพี่น้องมุสลิมที่เดินทางมาจากหลากหลายพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศไทย หรือแม้แต่จากต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ล่องเรือมาเพื่อที่จะหาปลาทำการประมงแถบเกาะสมุยพอเจอลมรสุมก็จะแวะพักบนเกาะสมุย จึงได้เริ่มมีการสร้างบ้านพักเล็กๆ ไว้ตามชายฝั่งทะเลเกาะสมุย เพื่อพอหลบฝนหลบพายุก่อนที่จะออกเดินทางเพื่อหาปลาต่อไป จนกระทั่งได้เข้ามีการตั้งรกรากแบบถาวรบนเกาะสมุย เนื่องจากประเทศเดิมที่ตัวเองอยู่ในช่วงเวลานั้น มีระยะทางค่อนข้างยากลำบากบ้างที่กลับไปมา และด้วยจากการเดินทางมารวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนนี้เอง ทำให้เกิดชุมชนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องพิธีกรรมปฏิบัติของตัวเอง รวมถึงการเผยแผ่ความเชื่อและการปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ ขึ้นในเกาะสมุย ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการสืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นเสมือนเป็นพิธีกรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนมุสลิมบนเกาะสมุย และถึงแม้ว่า จะมีพิธีกรรมหรือกิจกรรมที่ขัดแย้งต่อหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลและการลอกเลียนแบบจากมุสลิมพื้นเมืองที่เดินทางมาจากประเทศมาเลเซีย หรืออินโดนีเซีย เมื่อประมาณ 200 ปีก่อนหน้านี้ จนกระทั่งเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา สังคมมุสลิมในเกาะสมุยเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น จากพี่น้องมุสลิมที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เดินทางมาจากจังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ พังงา และระนอง จึงได้มีการนำเอาพิธีกรรมปฏิบัติของมุสลิมในพื้นที่ที่ตัวเองอยู่มาปฏิบัติที่เกาะสมุย ทำให้วิวัฒนาการรูปแบบการปฏิบัติของพี่น้องมุสลิมในเกาะสมุยเปลี่ยนไป และเริ่มมีการละทิ้งพิธีกรรมหรือการปฏิบัติที่คลุมเครือกับคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งรูปแบบการตะอวะฮ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ ถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการฟื้นฟูสุนนะฮ์และหลักคำสอนอิสลามที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในชุมชน และสามารถดำเนินการได้จริง เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งจากความเห็นและความต้องการของคนในชุมชนเอง ได้แก่ การตะอวะฮ์ด้วยคุฏบะฮ์และการจัดละหมาดวันศุกร์ การตะอวะฮ์ด้วยการจัดการสอนภาคฟิรฎูฮ์ การตะอวะฮ์ด้วยการจัดมััจลิสอิลมีย์และการเรียนการสอนตามบ้านของผู้รู้ และการตะอวะฮ์ด้วยการจัดการสอนแบบปอเนาะตะห์ฟีซอัลกุรอาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรนำผลการศึกษาเป็นสารสนเทศให้ผู้นำศาสนา กรรมการบริหารองค์กรศาสนา อิสลาม นักวิชาการมุสลิม หรือผู้นำเสนอคำสอนอิสลาม ใช้ศึกษาวางแผนการการตะอวะฮ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 ควรนำผลการศึกษาใช้เป็นสารสนเทศในการกำหนดคู่มือและนำไปใช้ดำเนินการตะอวะฮฺอิสลามเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาประเมินผลการดำเนินการตะอวะฮฺอิสลามโดยใช้รูปแบบการตะอวะฮฺที่ได้จากการศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร และสามารถเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำมุสลิมหรือผู้นำเสนออิสลามในชุมชนเพื่อการทำหน้าที่ตะอวะฮฺอิสลามที่สามารถเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่บิดเบือนสู่หลักการอิสลามที่ถูกต้องในชุมชนมุสลิม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บรรณานุกรม

- มานพ วงศ์เสงี่ยม. (มปป). *ปทานุกรม อาหาร-ไทย*. ศูนย์หนังสือมานพ วงศ์เสงี่ยม. กรุงเทพฯ.
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *วารสารการวัดผลการศึกษา*. 17(1): 17-29
- ʿAbū Dāwud, Sulaimān bin al-Ashʿath. (2009). *Sunan Abī Dāwud* (). Dimashq: Dār al-Risālah al-ʿAlamīyah.
- Al-Baihaqiy, ʿAḥmad bin Ḥusain. (1994). *Sunan al-Kubrā* (). Makkah al-Mukarramah: Maktabah Dār al-Bāz.
- Al-Fawzān, Sālih ibn Fawzān ibn ʿAbdullah. (1414(H)) .*al-Irshād ilā Sahīh al-Iʿatīqād* (). al-Riyād : Dār al-Khuzaimah
- Al-Ḥākīm, Muḥammad bin ʿAbdillāh. (1990). *al-Mustadrak ʿalā al-Ṣaḥīḥain* (). Beirut : Dār al-Kutub al-ʿIlmīyah.
- Al-Saʿdiy, Abd al-Raḥmān bin Nāsir al-Saʿdiy at-Tamimiy. (2002). *Taysīr al-Karīm alRaḥmān fī Tafsīr al-Qurʿān*. (). Riyād : Dār al-Salam.
- Muslim, Muslim bin al-Hajjāj. (1991). *al-Ṣaḥīḥ* (). Al-Qāhirah : Dār al-Ḥadīth.
- ʿIbn al-Qayyim Muḥammad bin Abi Bakr. (1969). *al-Manār al-Munīf fī al-Ṣaḥīḥ wa al-Ḍaʿīf* (). Aleppo: Maktab al-Maṭbūʿāt al-ʿIslāmīyah.
- ʿIbn Kathīr. (1999). *Tafsīr al-Qurʿān al ʿAzīm* (). Riyād: DārTayyibah.
- ʿIbn Taimīyah, ʿAḥmad bin ʿAbd al-Halīm. (1995). *Majmūʿ al-Fatāwā* (). al-Madīnah al-Munawwarah: Majmāʿ al-Malik Fahd.
- ʿIbn Taimīyah, ʿAḥmad bin ʿAbd al-Halīm. (2001). *al-Qāidah al-ʿAliyah fī al-Tawassul* (). Ajman: Maktab alwa al-WasīlahFurqān.